

B. Quy luật chung nhất về nhận thức thế giới của người Phương Đông.

Tìm quy luật là một đặc trưng của phương pháp nhận thức ở Phương Đông. Vì vậy, trước khi tìm hiểu về mối quan hệ giữa tâm sinh lý con người với các yếu tố nghệ thuật tạo hình Phương Đông, chúng ta hãy làm quen với đời sống của người Phương Đông xưa cùng với phương pháp tìm quy luật và kết quả tìm được quy luật chung nhất về mối quan hệ giữa thiên nhiên, vạn vật và con người. Bởi vì các yếu tố nghệ thuật tạo hình như: màu sắc, hình, khối, đường nét, chiều hướng, độ cao, độ dài và độ lớn vốn là những mặt biểu hiện của vạn vật ở tự nhiên, con người cảm nhận nó ở tự nhiên hay trong nghệ thuật tạo hình cũng đều không tách rời khỏi mối quan hệ chung nhất ấy được, đó là quy luật âm dương ngũ hành (Hình 4- 12, 4- 13 , 4- 14).

Nội dung khí vật tương ứng và ngũ hành không chỉ nói về quan hệ giữa vạn vật với sự vận động của vũ trụ và các mặt biểu hiện của từng vật. Trong con người thì các tạng phủ, các giác quan cũng tùy khí mà có biến đổi các hoạt động tương ứng. Sự tương ứng có tính chất đồng thời ở các mặt giống nhau và các loại giống nhau. Nó lại còn quan hệ tác động lẫn nhau theo kiểu phản xạ có điều kiện và không có điều kiện, ví dụ: Mùa đỏ, hành hỏa, nóng, mùa hạ, tim hoạt động nhiều; mùa đông, màu đen, lạnh, hành thủy, thận hoạt động tăng; Nhưng nếu mùa đông, trời lạnh, mà ở trong phòng là ánh sáng đỏ, tim vẫn tăng hoạt động hơn các màu khác.

Sách "Hồng nghĩa giác tư y thư" của Tuệ Tĩnh trong đoạn "Khí hoá âm dương" trang 66 viết rằng: "Khí đen tụ ở trên không, nước (thủy) bắt đầu sinh, khí đỏ rục ở trên không, lửa (hỏa) bắt đầu sinh; khí xanh nổi ở trên không, loài cây (mộc) bắt đầu sinh; khí trắng ngáng ở trên không, loài kim (kim) bắt đầu sinh; khí vàng rộp ở trên không, đất (thổ) bắt đầu sinh".

Hình 4-12 : Khí vật tương ứng trong thiên nhiên.

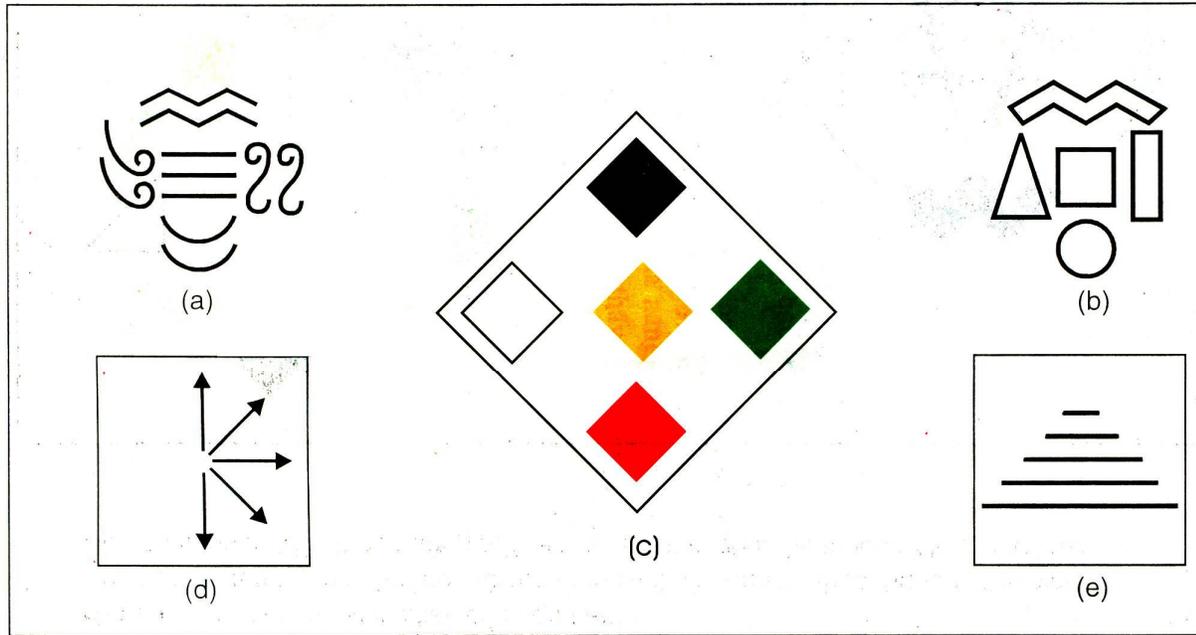
Sách "Hồng nghĩa giác tư y thư" của Tuệ Tĩnh, trong đoạn "Khí hóa âm dương" trang 66 viết rằng : "Khí đen tụ ở trên không, nước (thủy) bắt đầu sinh; khí đỏ rục ở trên không, lửa (hỏa) bắt đầu sinh; khí xanh nổi ở trên không, loài cây (mộc) bắt đầu sinh; khí trắng ngáng ở trên không, loài kim (kim) bắt đầu sinh; khí vàng rộp ở trên không, đất (thổ) bắt đầu sinh.

Hình 4-13 : Các loại yếu tố nghệ thuật tạo hình Phương Đông quy nạp theo ngũ hành.

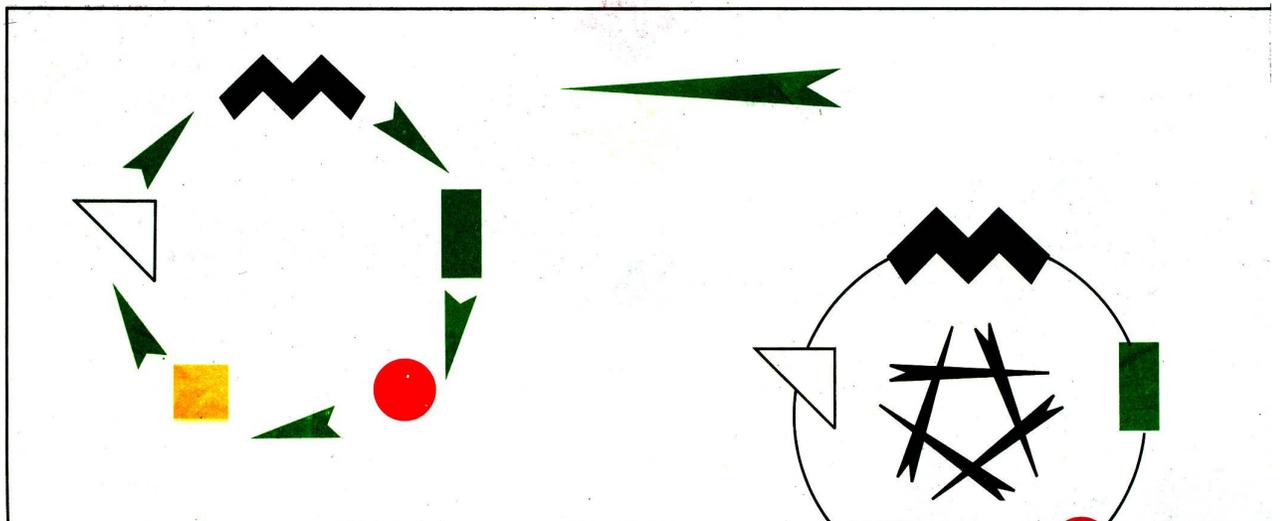
- a) 5 loại đường nét.
- c) 5 loại mẫu cơ bản.
- e) 5 độ cao, độ dài.

- b) 5 loại hình thể.
- d) 5 loại chiều cơ bản.

Hình 4-14 : Quan hệ sinh khắc của ngũ hành.

Bên trái, phía trên, theo hướng mũi tên màu xanh là quan hệ theo thứ tự tương sinh.
 Bên phải, phía dưới, theo hướng mũi tên màu đen là quan hệ theo thứ tự tương khắc.

Trong quan hệ nội bộ con người thì sự tương ứng giữa sinh lý và tâm lý có quan hệ qua lại. Như mỗi tạng phủ biến đổi sinh ra tâm lý tương ứng. Mỗi một tác động tâm lý gây ra biến động ở một tạng phủ tương ứng.

Không có một bảng quy loại nào về khí vật tương ứng và ngũ hành chứa nổi vạn sự, vạn vật, vì thế mỗi ngành khoa học chọn những vật, những việc có liên quan mà quy tập theo ngành mình cho tiện dùng. Về những mặt của sinh lý, tâm lý, bệnh lý người và những ảnh hưởng của vạn vật, tuy bảng quy loại ngũ hành của y học đã liệt kê khá đầy đủ cho nghiên cứu y học, nhưng chưa phải là đủ cho nghiên cứu nghệ thuật tạo hình, vì thế tôi đã phải sưu tầm nhiều vấn đề ở các môn khoa học khác như địa lý học, kiến trúc học và ngôn ngữ học để giới thiệu cho đủ.

Trong khi giới thiệu, có mảng thì còn tư liệu xuất xứ, có mảng là khẩu truyền, hoặc văn bản chép tay, việc tìm hiểu xuất xứ văn bản trở nên phức tạp và ngoài khả năng. Tôi không câu nệ việc đó chỉ so với quy luật chung nhất thấy đúng là tận dụng để khai thác và trình bày.